

Mlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 22

CELOVEC, DNE 31. MAJA 1961

CENA 2.- SILINGA

Razgovori z dr. Kreiskym

Isti dan, ko so bila zaključena v Celovcu južnotirolska pogajanja med Avstrijo in Italijo, se je sestel avstrijski zunanji minister dr. Kreisky s predstavniki manjšine v prostorih koroške deželne vlade. V tej zvezi je poročala deželna tiskovna služba, da gre pri razgovorih za enega izmed rednih sestankov avstrijskih državnih in deželnih vladnih predstavnikov z voditelji koroških Slovencev, ki se vršijo vsako četrtletje.

Kako je dejansko s trditvijo o četrtletnem srečanju dr. Kreiskega s predstavniki manjšine? Do prvega razgovora je prišlo 8. novembra 1959 v Celovcu, do drugega 13. maja 1960 na Dunaju, do tretjega 16. novembra istotam, do četrtega pa 25. maja 1961 v Celovcu. Torej so se vršili doslej razgovori le dvakrat na leto, oziroma vsakega pol leta. Za zadnji razgovor smo morali koroški Slovenci zaprositi sami, ker do obljubljenega srečanja z dr. Kreiskym meseca februarja ni prišlo.

Ob priliki prvega sestanka je bila dr. Kreiskemu izročena spomenica koroških Slovencev, v kateri so bile iznešene zahteve manjšine v zvezi z realizacijo člena 7 državne pogodbe. Dr. Kreisky je od vsega začetka obljubil, da se bo zavzel njegovo za ta vprašanja pristojno ministrstvo v sodelovanju z drugimi ministrstvi za izvedbo manjšinskih določil. Vendar je dosedanji način reševanja manjšinskega vprašanja jasno pokazal, da gre očitno dr. Kreiskemu pri razgovorih s predstavniki manjšine zgolj za kritje pri južnotirolskih pogajanjih. Kako naj bi drugače razumeli ukrepe avstrijske vlade v zvezi z zakonskim osnutkom o uradnem jeziku za 55 občin Južne Koroške v trenutku, ko je sprožila južnotirolsko vprašanje pred Združenimi narodi, kako odločitev dr. Kreiskega, da sprejme predstavnike koroških Slovencev ravno ob južnotirolskih pogajanjih v Celovcu? Menda samo zaradi svetovne javnosti, ki jo je treba prepričati, kako »vzorno« se rešuje manjšinsko vprašanje v Avstriji.

Kakšni so uspehi tega »vzornega« reševanja, nam je pokazalo še prav posebno zadnje srečanje z dr. Kreiskym. Dočim je na prvih srečanjih izgledalo, da je za reševanje manjšinskih vprašanj »merodajno« zunanje ministrstvo, je dr. Kreisky zastopal glede tega na zadnjem sestanku čisto drugačno stališče. Dejal je, da ne rešuje manjšinskega vprašanja sam, ampak da more biti le posrednik med posameznimi ministrstvi, »kožel«, ob katerega se lahko drugi obregavajo. Sicer pa lahko manjšina tudi sama neposredno stopi v stik s posameznimi ministrstvi, ki so stvarno pristojna za manjšinsko vprašanje, je pristavil.

V ostalem dr. Kreisky ni imel kaj novega povedati. Od slovenske strani pa je bil opozorjen, da se rešujejo še vedno vsa manjšinska vprašanja brez prizadetih. Tako je bilo tudi mesto vodje slovenskega šolskega oddelka zasedeno brez upoštevanja želja koroških Slovencev, a tudi način samovoljnega razpisa nadzorniškega mesta za manjšinsko šolstvo to dokazuje. Kljub temu je ob teh dejstvih deželni glavar, ki je bil pri razgovorih navzoč, smatral ponovno za potrebno, da podčrta, kako »širokogrudno« je manjšinsko šolsko vprašanje rešeno na Koroškem.

Glede ugotavljanja manjšine pa so se strinjali vsi predstavniki vladnih strank v deželi, da je treba najprej manjšino »ugotoviti«, preden bi bilo moč rešiti zadevo uradnega jezika in dvojezičnih napisov. Ko sta zastopnika manjšine opozorila dr. Kreiskega na dogajanja in pritisk okoli ljudskega štetja, je označil manjšino kot »preveč občutljivo«.

Na ugotovitev, da smo koroški Slovenci svoje prispevali k mirnemu poteku južnotirolskih pogajanj ter smo tudi zato od srečanja z dr. Kreiskym upravičeno smeli pričakovati konkretnih rezultatov, je zunanji minister pikro pripomnil: »Pa vendar ne pričakujete, da vas bomo za to še nagradili.« Za slovo pa je zunanji minister še izjavil, da se bo sestel tudi s predstavniki »Zveze domovini zvestih južnih Korošcev«, kasneje pa še s predstavniki »Zveze koroških vindišarjev«. O sestanku s prvimi sta poročala tako »Die Neue Zeit« kot tudi »Volkszeitung« pod naslovom: »Domovini zvesti južni Korošci pri zunanjem ministru«, da je »dr. Kreisky sprejel pred kratkim v hotelu Sandwirt v Celovcu šestčlansko delegacijo »Zveze domovini zvestih južnih Korošcev«. Člani delegacije so seznanili zunanjega ministra s skrbmi in željami domovini zvestega prebivalstva. Zunanji minister dr. Kreisky je kazal živahno zanimanje za težavna vprašanja obmejne

ozemlja v tričetrturtnem razgovoru, ki se je vršil v prisrčnem vzdušju. »Bralec nemškega časopisja je moral dobiti ob takih vesteh vtis, da je šlo pri razgovorih s koroškimi Slovenci za sestanek z iredentisti torej - s protidržavnimi elementi. Ugotovljamo, da se je tako sam zunanji minister vpregel v gonjo proti koroškim Slovincem, ki je bila v zadnjem času poživljena z brošuro žalostnega slovesa »Minderheit ohne Maske«.

Ob takih okoliščinah so se torej vršili razgovori dr. Kreiskega s predstavniki koroških Slovencev. Po štirih - neuspešnih - sestankih moramo ponovno ugotoviti, da naše vprašanje ni rešeno in da bo ostalo odprto tako dolgo, dokler ne bo tudi manjšina imela občutka vsestranske zaščite in enakopravnosti. Od tega cilja pa nas loči še nešteto ovir, predvsem pomanjkanje razumevanja političnih predstavnikov večinskega naroda za težnje manjšine. Ne pričakujemo s strani države nobene »pohvale« za našo lojalnost, pač pa imamo pravico zahtevati to, kar nam gre po božjem in naravnem pravu, po državni pogodbi in ustavnih garancijah. Nič več in nič manj.

Popović zopet na Dunaju

Na svojem potovanju na Nizozemsko se je jugoslovanski zunanji minister Koča Popović dne 25. maja dopoldne ustavil na Dunaju. Z letališča Schwechat se je takoj podal v urad zveznega kanclerja dr. Gorbacha, kateremu je opravil pozdravni obisk. Nato je odšel v parlament. Prijateljskega kosila na jugoslovanskem poslanstvu so se poleg zveznega kanclerja udeležili podkancler dr. Pittermann, pravosodni minister dr. Broda in drugi. Zvečer je minister Popović odpotoval v Haag.

Stiki med obema državama postajajo pogostejši in boljši, kot je razvideti tudi iz časopisja obeh držav. Jugoslovanski poslanik na Dunaju, Sarajčić se je zglasil pri zunanjem ministru dr. Kreiskym, preden se je tudi podal v Celovec. Razgovorjela sta se o zadevah skupnega interesa, pravi uradno poročilo.

Iz Beograda poročajo, da so ondi bila uspešno zaključena pogajanja o kulturni konvenciji med obema državama.

Južnotirolska pogajanja v Celovcu

Dvodnevna južnotirolska pogajanja v Celovcu dne 23. in 24. maja so se zaključila. Takoj v začetku se je pokazalo, da med stališčima obeh strani zeva globok prepad. Sestanki obeh delegacij, italijanske pod vodstvom zunanjega ministra Segnija in avstrijske pod vodstvom zunanjega ministra Kreiskega, sta se odigravali v mali viteški dvorani deželnega dvorca. Italijanska delegacija je bila polnoštevilna, a pri avstrijski pa je manjkala gospa

dr. Stadlmayr, ki jo drže italijanske oblasti zaprti v Bocnu, zaradi »protidržavnega delovanja«. Njen sedež pri posvetovalni mizi je ostal prazen.

Zunanji minister dr. Kreisky je najprej zahteval izpust gospe dr. Stadlmayr, ki je uradnica tirolske deželne vlade in strokovnjak za južnotirolske zadeve. Italijanski zunanji minister Segni je to zahtevo odklonil, češ da imajo stvar v rokah pristojne sodne oblasti in da ne gre motiti preiskave.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

OBJAVA

Sprejemni izpiti za prvi razred in tudi za višje razrede na Državni realni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 8. julija t. l., to je prvi dan velikih počitnic.

Izpit za prvi razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo v obsegu četrte šolske stopnje ljudske šole.

Prijave za sprejemni izpit so lahko ustne v pisarne šole, Lerchenfeldgasse 22, II. nadstropje, vsak dan od 14. do 18. ure ali pa pismene do 1. julija 1961. Pismene prijave je treba kolkovati s 6 šil. Prijavi pa je treba priložiti rojstni list in dokument avstrijskega državljanstva. Šola, katero učenec ali učenka sedaj obiskuje, naj pošlje »Schülerbeschreibung« direktno na ravnateljstvo šole, Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22.

Na dan izpita pa mora učenec predložiti zadnje spričevalo, katero bo dobil 7. julija 1961. S seboj naj tudi prinese copate.

Glede izpitov za višje razrede pa dobite podobna pojasnila v šolski pisarni vsak dan popoldne.

Ravnateljstvo

Tudi sicer ni bila ta konferenca pod prijazno zvezdo. Enega izmed glavnih sodelavcev ministra dr. Kreiskega, veleposlanika dr. Kollerja, je nenadoma srčni infarkt vrigel na bolniško posteljo. Sprva so razgovori bili precej napeti in že je izgledalo, da se bo ta sestanek prav težko razbil, kot oni prej v Milano.

Vendar tudi v avstrijski delegaciji sami niso bila vsa stališča enodušna, kar je videti iz izjave dr. Kreiskega, da je bila delegacija zelo »heterogena« (mešana), namreč iz pripadnikov zunanjega ministrstva in tirolske deželne vlade. Avstrija je zahtevala polno avtonomijo za Južno Tirolsko, predvsem zaradi prizadevanj zastopnikov tirolske deželne vlade, ki so najodločnejši glede Južne Tirolske. Toda zadnje seje se tirolski zastopniki niso več udeležili in kot poroča monakovska »Süddeutsche Zeitung«, sta na koncu obe strani »nekaj popustili«. Avstrija je opustila svojo zahtevo po popolni avtonomiji, Italija pa je izrazila pripravljenost, da uvede gotove izboljšave v okviru sedanjega pravnega stanja. Sestavljena bo posebna komisija, ki bo izdelala ustrezne predloge. Nato se pa bosta oba ministra zopet sestala, vendar topot na bolj nevtralnem kraju, namreč v Švici, najbrž v Zürichu.

Slovenski slikarji v Celovcu

V okviru kulturne zamenjave med Koroško in Slovenijo bo jutri, v petek dne 2. junija, v Umetniškem domu odprta razstava sodobne slovenske umetnosti. Razstavljali bodo svoja dela slikarji Franc Tratnik, Božidar Jakac, France Pavlovec, Gojmir Anton Kos, France Mihelič, Maksim Sedej, Nikolaj Omersa, Klavdij Zornik, Gabriel Stupica, Marij Pregelj, Marko Šuštaršič, Stane Kregar, France Slana, Janez Bernik in kiparji Boris Kalin, Francišek Smerdu, Karl Putrih, Jakob Savinšek, Stojan Batič, Drago Trišar in Janez Boljka.

Izbir imen kaže, da bo to vsekakor zelo reprezentativna razstava slovenske likovne umetnosti, ki navezuje v svojih starejših avtorjih na generacijo po velikih impresionistih (Jakopič itd.) in se v današnji čas. Nekateri izmed umetnikov na programu so se že mednarodno uveljavili in zato je prihod njihovih del v Celovec pomemben kulturni dogodek. Razstavo bo odprl deželni glavar g. Ferdinand Wedenig.

Obisk razstave toplo priporočamo.

Državna realna gimnazija in gimnazija za Slovence

Dijaki Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu priredijo v nedeljo, dne 4. junija 1961, ob 14.30 v veliki dvorani Doma glasbe (Konzerthaus) v Celovcu

PEVSKI KONCERT

pod naslovom:

MLADINA POJE

Vstopnice dobite v šolski pisarni oziroma jih naročite pismeno ali telefonično pod tel. št. 55-15 po 12, 10 in 8 šilingov od 24. majnika naprej.

Baron Trenk, pandur Marije Terezije

Baronska družina Trenk je po poreklu z Brademburškega in prvotno protestantska. Nekaj Johann baron Trenk je prišel kot poročnik v vojski Sobieskega leta 1683 na Dunaj, kjer je prestopil v avstrijsko službo in se pokatoličil. Imel je tri sinove, od katerih je najmlajši, Franc, preživel oba brata že z 20 leti. Kako so prišla Johannu Trenku v last velika posestva v Slavoniji, je še danes uganka. Svojo vojaško kariero je zaključil s 60 leti kot podpolkovnik in s svojo pičlo plačo pač ni mogel nakupiti tega premoženja, prav tako ne s skromno doto, ki mu jo je prinesla žena.

Franca so vzgajali v raznih jezuitskih kolegijih v bližini mest, v katerih je služboval njegov oče. Kot 18-letni velikan izredne telesne moči je prišel v Beograd k polku Palffy, ki ga je po dveh letih divjega veseljačenja zapustil, da bi očetu pomagal pri opravljanju posestva. Dvajsetleten se je iz ljubezni poročil z lepo hčerko generala Tilierra, ki mu je rodila troje otrok. Po srečnem petletnem zakonu mu je kuga pobrala celo družino.

Leta 1737 sta Avstrija in Rusija napovedali Turčiji vojno. Franc Trenk se je hitro ponudil avstrijskemu vrhovnemu poveljniku, grofu Seckendorffu, da na svoje stroške oboroži zbor prostovoljcev - pandurjev, ki bi mu tudi sam poveljeval. Pandurji so bili srbsko pleme, ki je živelo na Madžarskem in slovelo po svoji hrabrosti. Seckendorff je ponudbo precej nevljudno zavrnil in Trenk se je ponudil v službo ruskemu carju, ki ga je imenoval za stotnika v nekem huzarskem polku.

V ruski službi je Trenk ostal dve leti. Bil je večkrat ranjen, dobil mnogo odlikovanj, bil je tudi dvakrat degradiran, ker je pretepel višje častnike, in enkrat že stal celo pred cevmi ekzekucijskega voda, obsojen na smrt, pa so ga pomilostili v zadnjem trenutku. V februarju 1740 so ga porinili preko meje v Avstrijo.

V Slavoniji je videl, v kaki stiski so ljudje zaradi neprestanih vdorov roparskih tolp s turškega ozemlja. Oborožil je 200 pandurjev in se začel boriti proti razbojnikom s tako brutalnostjo, da je še prekosil turške grozovitosti. Ubil je turškega kolvodjo v dvoboju s sabljo in nato so se nasprotniki umaknili čez mejo. Poveljnik Osjeka, čigar čete niso nič opravile proti roparjem, je nato Trenka poklical pred sodišče, ker si je neupravičeno prilastil izvrševanje pravice.

Trenk je pohitel na Dunaj, kjer je dosegel avdienco pri Mariji Tereziji. Cesarici je pojasnil, kako je moral sam prijeti za meč in ugnati razbojnike, ki jih redna oblast ni mogla pokoriti. Mariji Tereziji je orjak lepega obraza, ki je padel pred njo na kolena, ugajal, imenovala ga je za majorja in mu dovolila, da sam sestavi zbor pandurjev in se z njim bojuje v Šleziji.

V Slavoniji je Trenk izpopolnil vrste svojih pandurjev največ z roparji, ki jih je bilo malo prej preganjal. Obljubil jim je v bogatih deželah dober plen in tako je zbral nekaj več kot tisoč mož, ki jih je lepo oblekel in odlično oborožil. Častnike je izbral v slavonskih garnizijah med največjimi pretepači.

Cela 4 leta so se bojevali pandurji pod Trenkom v Šleziji, na Bavarskem, v Franciji in na Češkem. Njihov plen je vzbudil zavist pri vseh četah, ki so se borile ob njihovi trsnih. Njihova hrabrost je prešla v pregovor, prav tako njih grozovitost. Na Dunaju so ga proslavljali kot narodnega junaka, Mariji Tereziji je bil slepo vdan in ni se ustrašil tudi najbolj tveganih podjetij. S svojimi pandurji je vzel mnogo močnejšemu sovražniku utrjene kraje, kot so bili Steyr, Klausen, Spittal, Budjeverjence in še mnogo drugih. Zajel je mnogo več ujetnikov, topov in zastav kot katerikoli drug avstrijski polk. Le težka rana mu je preprečila, da ni v Kolinu lastnoročno ujel pruskega kralja.

Friderik Veliki je sovražil Trenka bolj kot vse druge nasprotnike skupaj. Ko je Trenk v taborišču pri Sohru zajel kraljevo osebno prtljago in tudi kraljevega najljubšega psa, hrta Bicha, je Friderik besnel od jeze, čeprav je vedel, da bi izgubil bitko, da niso pandurji, ki so mu padli v hrbet, tako ropazeljno planili po plenu.

Trenk, ki je od vojne do vojne bolj bogatol, pa s svojimi pandurji ni bil osvražen samo pri sovražniku in v krajih, kjer so pandurji gospodarili huje kot Turki. Smrtno ga je sovražilo tudi okoli 300 častnikov, ki jih je zaradi strahopetnosti pretepel pred vsem moštvom in pogljal iz svojega zbora. Njegov najhujši sovražnik je bil polkovnik Löwenwalde, kateremu je v prepiru prisilil več kreplik zausnic in ki se mu je kasneje kruto maščeval.

Po porazu pri Kunersdorfu je morala Marija Terezija prositi za premirje, ki mu je 25. decembra 1745 sledil draždanski mir. V mirovno pogodbo je dal Friderik Veliki uvrstiti poseben člen, govoreč o vrnitvi psa, ki ga je uplenil Trenk. Baron se je hotel nato odpočiti od vojnih naporov. Löwenwalde, ki je postal medtem general, je v tem času uspešno tkal mrežo proti osvraženemu Trenku. Visoki generalni in dvorni vojni svetniki, ki so Trenkovo premoženje cenili na pet milijonov goldinarjev in zaman čakali na darila iz njegovega plena, so priganjali obtožbo proti Trenku na podlagi gradiva, ki ga je zbral Löwenwalde. Marija Terezija je končno morala pristati na proces proti pandurskemu polkovniku, tem bolj, ker jo je Trenk prosil, naj zadevo preiše vojaško sodišče. Preiskava se je končala Trenku v prid.

Löwenwalde je zbiral nadalje obtožbe in dozdevne dokaze in vladanica je bila končno prisiljena, da je odredila proti

Trenku hišni zapor, ki ga je pa kršil že prvi dan in prišel s svojo prijateljico baronico Lestocz, s katero se je hotel poročiti, v dvorno gledališče, čeprav je vedel, da bo navzoča tudi cesarica. Tu je napadel svojega bivšega stotnika grofa Gossau in prišlo je do nezaslišanega prizora vpricho vladarice same.

Sele sedaj so lahko pregovorili Marijo Terezijo, da je ukazala proces proti Trenku. Sodišču je predsedoval Löwenwalde, čeprav je Trenk odklonil takega sodnika. Postopek je trajal dve leti, Löwenwalde, ki je med procesom razpolagal tudi s Trenkovim premoženjem, je iskal z oklici po vsej državi prič, ki jim je plačeval vse potne stroške, a Trenku se je posrečilo ovreči skoraj vse obtožbe in dokaze. Ko je pri razpravi zgrabil Löwenwaldeja in ga hotel vreči skozi okno na cesto, so ga vtaknili v vojaški zapor in vklenili.

Po več kot dveh letih je Löwenwalde s podkupljenimi pričami iz 164 primerov končno skonstruiral deset obtožb, na podlagi katerih je Trenka obsodil na smrt. Cesarica je za podpis odklonila, Löwenwaldeja odstavila in imenovala sivolasega maršala Königsegga za predsednika novega sodišča. Trenk si je tudi lahko najel branilca. Novi sodniki so zavrnili vse obtožbe,

zaradi katerih je Löwenwalde obsodil Trenka na smrt. Medtem je prišlo do nepričakovanega preobrata. Pandurski major Manstein, daljni Trenkov sorodnik, je pripeljal pred sodišče hčerko šlezijskega mlinarja, ki je trdila, da ji je Trenk storil silo. Zaradi tega zločina so sodniki obsodili Trenka na dosmrtno ječo v trdnjavi Spielberg v Brnu in na 8000 goldinarjev odškodnine dekletu. Sele dve leti po Trenkovi smrti se je izkazalo, da je bila mlinarjeva hči ljubica majorja Mansteina, ki je iz polkovne blagajne poneveril 84.000 goldinarjev in se je bal, da bi bila poneverba razkrita, če bi bil Trenk izpuščen.

29. avgusta so Trenka pripeljali v Spielberg. Baronica Lestocz je pridobila častnike trdnjave, da bi mu pomagali pobegniti. A poskus tega se je izjalovil in 4. oktobra 1749 je umrl Trenk zastrupom, ki je počasi učinkoval in ki si ga je sam preskrbel. Umrl je na svoj god, obdan od častnikov, katerim je že več dni prej napovedal dan in uro smrti.

Umrl je vojak svoje dobe, včasih tudi pustolovec, ki je ob razglasitvi sodbe zaklical: »Vsak drug bi me smel za moje pustolovščine obsoditi, samo ne ti, Marija Terezija, ki sem jo tako ljubil in za katero sem toliko storil...!«

Kdaj se rodi največ otrok?

Statistike so ugotovile, da se dvojčki rodijo največ proti koncu zime in sicer skoraj redno okoli poldneva. Največ porodov sploh pa odpade na prve tri ure po polnoči.

Za Tibet in Japonsko ni nič posebnega, da se rodi otrok, ki je star že dve leti, če pride na svet v tibetanski ali japonski »Silvestrovi noči«.

V Tibetu je navada, da štejejo pri določanju starosti rojstno leto kot leto v celoti. Če se je torej kak otrok rodil konec februarja, s katerim poteče tibetansko leto velja, da je bil na dan rojstva star že leto dni, naslednji dan, ki je že v novem letu, pa dve leti.

Vzroki tetoviranja

Neki mecen je podaril Znanstvenemu zavodu ameriške mornarice 20.000 dolarjev, ki naj jih porabijo za raziskovanja na poprišču tetoviranja in ugotove, zakaj se ljudje tetovirajo, zlasti mornarji.

Strokovnjaki omenjenega zavoda so zdaj dognali naslednje: ljudje se tetovirajo največ zaradi ljubezni in umetniških občutkov. Ženske, ki se tetovirajo, pokažejo s tem, da niso zadovoljne s svojim stanjem in da bi bile rajši moški. Okolnost, da se tetovirajo največ pomorščaki, je v zvezi s praznoverjem.

Določeni motivi, na primer svinjska glava, varujejo baje pred utopljenjem. Med raziskovanjem so ugotovili tudi nosilce

Za tibetanske ženske ni torej prijetno, če pridejo na svet na Novega leta dan.

Pri Japoncih pa velja za rojstni dan dan domnevnega spočetja. Vsak otrok je torej ob rojstvu star že devet mesecev. Če se pa rodi v zadnji noči leta, zaokrožijo njegovo starost, kakor pri Tibetancih, na dve leti.

Pierre Defournelle iz Marsella je bil oče treh otrok, od katerih se je vsak rodil v drugem stoletju. Prvi deček je zagledal luč sveta 1699, drugi leta 1738 in tretji 1801. Vsi so bili dečki, mati pa je bila vsakemu druga Defournellova žena.

Defournelle se je poročil v tretje, ko je bil star 120 let, tretja žena je pa imela le 19 pomladi. Umrl je leta 1809 v starosti 129 let.

imenitnih imen, katerih koža je bila ustrezno polepšana.

Angleški kralj Jurij V. si je dal na Japonskem vtetovirati na roko zmaja. Tetovirani so tudi danski kralj Frederik, lady Randolph Churchillova in maršal Montgomery.

Rekord v tetoviranju pa ima zdaj 23 letni Jack Dracula iz Brooklyna, ki nosi na svojem telesu kar 244 risb, za katere je potrošil nad 4000 dolarjev. Dracula ima pokrit celo obraz z velikim orlom, ki mu zajata s krili čelo.

Mladi mož pravi, da si bo dal zdaj tetovirati še tri filmske zvezde, in sicer na lica in na brado.

FRAN ERJAVEC:

313

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Boji so se začeli zjutraj predvsem za Bistrico. V teku dopoldneva so bili Avstrijci prisiljeni potegniti vse izpostavljene majhne oddelke v svoje glavne postojanke, ki so jih potem ogorčeno branili. Toda Francozi so pošiljali v boj vedno nove bataljone in navalili potem popoldne še na avstrijsko desno krilo ob Dravi. Že okoli poldne se je Francozom posrečilo začasno zavzeti Bistrico z gradom vred, a okoli 3. ure popoldne je zadivil boj na vsej črti do Drave. Sicer je dobil general Vecsey v teku popoldneva še nekaj pomoči iz Kožentavre, toda končno se je Francozom proti večeru posrečilo vdreti v postojanke na izčrpanem avstrijskem levem krilu, zavzeti že goreči bistrski grad ter prodreti tudi že na desnem krilu proti St. Janžu. Da bi se izognil popolni obkolitvi, je bil sedaj Vecsey prisiljen izdati povelje za splošni umik čez Psinjo ves na prostor med St. Janžem in Svetno vesjo. Boj je potihnil šele pozno zvečer, a ponoči so se potem umaknile vse avstrijske čete čez dravski most pod Humberkom in ga za seboj zažgale, le ena lovska četa je odšla čez Borovlje. Grof F. Egger je postavil pozneje v spomin teh bojov blizu bistrške cerkve velik železen križ.

Ta zmaga pa Francozom ni mnogo koristila. Uspelo jim je pač pregnati avstrijske čete iz naprej porinjenih postojank v našem Rožu, toda s tem še niso mogli rešiti ilirskih mej. Središče Hillerjevih sil na severnem bregu Drave je bilo slej ko prej varno in tako je mogel mirno razviti svoje glavne vojne operacije na obeh krilih svoje tako raztegnjene bojne črte. Za Francoze je pomenjala ta zmaga prvi, a tudi edini uspeh v vsej tej vojni na ilirskem bojišču, kajti odslej je doživljal pod-

kralj Evgen same poraze, tako da se je moral neprestano le umikati.

Po očitani bitki v Rožu je vladal potem ob Dravi nekaj dni mir, a do neprestanih spopadov je začelo prihajati v Ziljski dolini, v katero so začeli Avstrijci tupati iz zgornje Dravske doline (iz Sachsenburga). Ker so imeli Francozi zaradi pomanjkanja čet Ziljsko dolino le šibko zasledeno in še z neizvežbanimi italijanskimi četami, je že dne 15. IX. lahko neki manjši avstrijski oddelek prodril čez Ziljske planine med Šmohorjem in Borljami, iznenadil francoski bataljon in ga razpršil, nakar se je umaknil zopet nazaj v Lipo. Tri dni zatem so pa Francozi pregnali Avstrijce zopet iz Šmohorja nazaj na Kretzberg. Glede na to je poslal avstrijski general iz Dravske doline vnovič dva bataljona z nalogo, da zavzmeta Šmohor. Razvil se je krvav spopad med Šmohorjem in Prešekim jezerom, Francozi so bili potolčeni in Šmohor je padel zopet v avstrijske roke, za njim pa še večina ostale spodnje Ziljske doline in Francozi so morali zapustiti tudi Špatljan ter se pomakniti proti Beljaku.

Takoj naslednji dan (19. IX.) so se pa zopet vneli tudi boji v Rožu. Avstrijsko glavno poveljstvo v Celovcu je namreč poslalo tja vnovič Vecseyevo brigado z nalogo, da prežene francoske sprednje postojanke iz Sopotnice. Vecsey si je že v zgodnjih jutranjih urah izsilil prehod preko Drave pod Humberkom, kjer so že v nočeh med 16. in 19. IX. popravili tamošnji most. Vecseyevi konjeniki so napredovali skozi Kožentavro, Strugo, Svetno ves, Bistrico in Sveče še dalje v Zgornji Rož, ostala brigada je pa napadala šibke francoske sile v Sopotnici. Ker jim je bil umik čez Ljubelj zaprt, so morali bežati čez Slovenji Plajberk, Boden in Vrtačo na Kranjsko.

Istovčasno je pa navalila tudi avstrijska Frimontova divizija pri Rožeku, ki so ga Francozi močno utrdili. Avstrijsko topništvo, razvrščeno med Semislavčami in Zopračami, je s severnega brega Drave razrušilo grad in

cerkev v Rožeku in uničilo nekaj pri Rožeku stoječih francoskih topov, nakar so položili Avstrijci deske preko ostankov dravskega mostu, z drznim naskokom sredi najhujšega ognja zavzeli Rožek in prisilili Francoze k umiku čez Brnco do Bekštanja¹³. Seveda so postale sedaj tudi francoske postojanke pri Bistrici v Rožu nevzdržne in so se morali Francozi še tisto noč ob pobočju Karavank hitro umakniti prav do Hrasta. Tako je torej prišel komaj dva tedna po francoski zmagi v Bistrici sedaj ves Rož zopet trdno v avstrijske roke.

Ker je sedaj tudi v Beljaku Francozom grozilo, da jih iz Roža in z Zilje prodirajoči Avstrijci odrežejo, so se morali že dne 20. IX. naglo umakniti tudi od tu in se zbrati na prostoru med Podvetrovim, Podkorenem in Ziljsko Bistrico; semkaj so se potem zatekli tudi Francozi, ki so jih pregnali Avstrijci iz gornje Savske doline, dočim so se zbrale močne avstrijske čete na črti Podvetrovo-Bekštanj in tudi avstrijski glavni stan se je preselil iz Celovca v Beljak.

Tako je postala osvobodena že vsa Koroška, razen Kanalske doline. Francozi spricho svojega skrajno težkega položaja na drugih in zanje tudi mnogo važnejših evropskih bojiščih namreč niso imeli več dovolj moči, da bi zbrali tudi tu dovolj sil, zato so poskušali čim dlje braniti vsaj še Kanalsko dolino, najvažnejša vrata iz notranje Avstrije v Italijo. Toda tudi tu so prišli že kmalu v velike težave. Večji avstrijski oddelek je dobil že dne 27. IX. povelje prodreti iz Šmohorja preko Dropolj in Našfelda proti Pontablju in vzmernirati nasprotnikovo ozadje. Ta je res odšel, vzel s seboj celo okoli 200 ziljskih kmetov, ki naj bi mu pomagali razdirati sovražne ovire, dospel je 29. IX. zjutraj do Pontablja in prepodil od tam šibko francosko četo proti Naborjetu, nato se pa vrnil po isti poti nazaj na Dropolje. (Dalej prihodnjic)

¹³ Podrobno nam je ta boj opisal Fr. Hubad v Mohorjevih „Slov. Večernicah“ I. 1892.

ŠMIHEL — BLATO (Poroka)

Naš list se navadno veseli, če se dva zvesta mlada rojaka odločita za ustanovitev družinskega življenja. Saj ravno nastajajoče mlade družine obetajo, da naš narod ne bo izumrl, temveč da bodo vernim in narodno zavednim prednikom sledili takisto usmerjeni potomci.

S takim notranjim zadoščenjem smo spremlili minuli binkoštni ponedeljek tu v Šmihelu mlad, mnogo obetajoč par pred poročni oltar. Ženin Friderik Kumer, pd. Čerčejev na Blatu, je kot absolvent tinske kmetijske šole sedaj že nekaj let praktičar na domačem gospodarstvu ob strani svojega daleč preko Podjune znanega očeta. Pa si je mislil: »Čemu neki so oče kupili sosedno Mlinarjevo posestvo? — Kaj bi bilo, če bi še tam malo preizkusil svoje kmetijske talente, pa ne sam, temveč s svojo nevesto, bodočo gospodinjjo.« Doma tej pametni zamisli sinovi nič niso nasprotovali in tako si je izbral Srienčevo Ančko, pridno dekle v neposredni sosesčini in jo je kot nevesto popeljal pred poročni oltar. Številni svatje iz daljne in bližnje okolice so pospremili ženina in nevesto k poročni maši, katero so darovali domači dušni pa-

Tam dom je naš in vaš ...

Kulturni praznik v Škocijanu

Na kvatarno nedeljo se zbirajo domačini in romarji v škocijanski cerkvi po stari navadi. Procesije se vrstijo iz sosednih fara, kramarji iz vseh vetrov ponujajo svojo »kramo«, otroci se veselijo domačega žegnjanja, pogače, krapov in tudi »prate«. Tako je razpoloženje na domovih in okoli cerkve, v cerkvi pa se zbira verni narod na vsake »kvatre« ob znamenitem škocijanskem križu.

Zadnje nedeljo je sicer vreme ta podjuniški praznik motilo, vendar je bila kljub dežju cerkev nabito polna, samo kramarjev in tudi romarjev je bilo nekoliko manj kot druge kvatrne nedelje.

Slavnostno mašo in pridigo je imel g. kanonik Aleš Zechner. Po cerkvenem opravilu pa je množica ljudi napolnila novi farni dom.

Na vznožju »Kure« si je gospod župnik Koglek ta farni dom pred desetimi leti zamislil. Leta je nosil ta svoj načrt v duhu, se posvetoval z arhitektom g. inž. Mayerjem in končno leta 1952 zagrabil za lopato, da pripravi s požrtvovalnimi sotrudniki pot do stavbišča, ki je bilo delno močvirje. Leta 1953 je po večini s farovškimi konji odvozil nad 800 m² zemlje, da pripravi stavbišče.

Leta 1956 so položili temelje nove stavbe in v letih 1958 in 1959 dokončali pritličje, ki je bilo od vsega početka namenjeno delno za tuje in delno naj bi služilo gospodarskemu napredku. V enem delu so namreč napravili hladilnike, kjer ima 48 gospodarjev možnost, da hrani svoje prašiče in teleta — seve zaklane. Ta naprava pomeni v današnjem času velik gospodarski napredek in veliko gospodarsko pomoč.

Letos pa je bila dokončana farna dvorana in sicer v obliki, da nima para v Podjuni. Ni nobenega razkošja, vendar je dvorana v vseh podrobnostih okusna, praktična; ima 200 sedežev in nekaj stojšč. Gosp. župnik, ki je polni dvorani v svojem govoru pojasnil postanek celotne stavbe in še omenil, da za ta farni dom ni bilo zbirk ministrov in ne darov hranilnic, je naglasil, da bo ta DOM služil

Pri nas na Koroškem

stir, g. dekan Srienec. V nagovoru so priporočili poročnemu paru kot življenjsko vodilo trojno zvestobo: zvestobo do domače farne cerkve, zvestobo do naroda in zvestobo do Boga. Vsaka človeška zvestoba najde svojo dopolnitev in pravo vrednost šele v največji zvestobi in ljubezni — v zvestobi in ljubezni do Boga.

V Štefanovi gostilni na Blatu so po končanih poročnih obredih svatje v prijetnem razpoloženju sedeli skupaj do polnoči. Marsikomu so se cedile sline, da bi ukradel brhko nevesto. Pa je ženin le ni izpustil iz pred oči in tako so se morali izjaloviti vsi ti »pregrešni« načrti.

Želimo novoporočenemu paru mnogo sreče in božjega blagoslova na življenjski poti in obilo gospodarskih uspehov na novo oživljeni kmetiji pri Mlinarju!

ki svojega župnika poznajo, tem obrekovanjem niso nasedali.

V svojem govoru se je gospod župnik pristrčno zahvalil vsem podjetjem, ki so bila na gradnji doma udeležena, vsem delavcem, ki so pomagali; dostavil je tudi prošnjo, da bi še pomagali do končne ureditve vse hiše.

Moški zbor pod vodstvom gospoda Zdravka Hartmana je zapel ob začetku slovesnosti pesem: »Tam, kjer pisana so polja ... tam dom je naš in vaš.«

Po govoru g. župnika pa je g. kanonik Zechner blagoslovil dvorano in vso hišo in naslovil na zbrano občinstvo poziv, da naj se fara te krasne dvorane pridno poslužuje, naj bo ta dvorana središče resničnega kulturnega dela, ker v današnjem času cerkev sama ne zadostuje več. Vsaki fari je treba tudi prostorov izven cerkve.

Gospod kanonik sam je ustvaril take farne domove v Železni Kapli in v Dobrli vesi in se dobro zaveda, kolike važnosti je tak dom za vso farno življenje.

Slavnost je s pesmijo zaključil moški zbor. Uvodne besede, ki jih prinašamo zgoraj, pa je govoril dijak slovenske gimnazije Karel Smole.

Gospod kanonik Zechner je izrekel župniku Kogleku vse priznanje in se mu zahvalil za veliko in požrtvovalno delo, saj je g. župnik Koglek dogradil pred farnim domom tudi cerkev pri sv. Lovrencu. Možu tako uspešnega in nesebičnega dela pripada prav gotovo priznanje vseh.

Slovo od cerkve na Brezi

Na binkoštni ponedeljek je bila zadnja sv. maša.

Nekaj žalostnega, tragičnega je ležalo nad idilično vasico Brezo tam ob Dravi. Kakor da gremo pokropit mrliča se nam je zdelo na binkoštni ponedeljek, ko smo stopali zadnjikrat v cerkvico sv. Urbana. Tudi polno rož je bilo na oltarju, kakor ob mrliču in marsikomu so prišle solze v oči. Žrtve tehničnega razvoja niso le ponesrečeni in mrtvi na naših cestah, ampak tudi cela vas Breza s svojo starodavno cerkvijo vred. Saj smo nedaleč od cerkve videli že novi mogočni jez, ki ga grade Dravske elektrarne (Draukraftwerke), ki bo zajezil Dravo in bo zato potopila vso dolino.

Cerkev na Brezi se omenja že l. 1276, torej stoji že 700 let. Zato je prav, da smo zadnje božjo službo praznovali posebno slovesno. Kako veliko zanimanje je bilo za to zadnje sv. mašo, pa priča prav velika udeležba; okoli 1500 ljudi se je zbralo ne le iz domače fare, ampak iz vse Podjune so prišli in radi tega je bila sv. maša na prostem pri cerkvi.

Sv. mašo je daroval mil. g. kanonik Aleš Zechner ob asistenci preč. g. dekana Krista Srienca, ki je sedaj tudi župni upravitelj Kazaz, kamor spada podružnica Breza in pa šmihelskega kaplana preč. g. Kassla. V svojem govoru je v obeh deželni jezikih g. kanonik poudaril, da je cerkev hiša molitve in daritve. 700 let so tukaj v tej cerkvi v molitvi in daritvi sv. maše verniki prejeli toliko milosti in moči za vsakdanje živ-

ljenje na poti proti večnosti. Opomnjal je, kako moramo tudi mi ceniti molitev in daritev, kajti ta nam je tudi danes potrebna.

Med mašo je sodelovalo ljudstvo z ljudskim petjem. Najbrže še nikoli v zgodovini Breze ni bila tam tako slovesna božja služba in tako petje.

Po sv. maši smo se v zahvalni pesmi zahvalili za vse dobrote, ki nam jih je posredovala cerkev v teku stoletij. Spomnili pa smo se tudi vseh rajnih dobrotnikov cerkve in pokojnih vaščanov. Slovesnosti se je udeležil upokojeni kazaški župnik preč. g. Franc Učakar, kot zastopnika družbe Dravskih elektrarn pa dva višja uradnika. Seveda so bili navzoči tudi vaščani, tudi oni ki so se že izselili in tako bodo imeli ne le grenak spomin na izselitev, ampak tudi lep spomin na zadnje mašo v svoji cerkvi. Le po Uštinovem Miheju smo se zastonj ozirali in po njegovi fajfi. Ta se je že izselil blizu Klopinskega jezera in s svojimi osmimi križi ni mogel priti. Pa je on prav najbližji sosed cerkve in zna največ pripovedovati o starih časih. Lani je še rekel, da bi najraje ostal kar v svoji bajti, da bi še njega voda pokopala.

Cerkev bodo podrli, ker je predpis, da mora biti vse porušeno predno nastopi voda. Če bi cerkev ostala, bi zvonik gledal iz vode, pa pravijo bolj učeni, da bi to motilo ali pokvarilo ves pogled na novo jezersko pokrajino. Drugi pa zopet mislijo, da bi

Kulturnemu domu v Škocijanu

Otrokom luči so sezidali nov dom!
Dom svetlega veselja, svete resnice, bratske ljubezni!
Položili so na skalo — kamen za kamnom.
Na temelju žrtve gradile so žuljave roke.

Nam!

To je tvoj dom, mladina!
Pridi, naužij se ob studencu žlahtne vode.
To je tvoj dom, rojak!
Beseda tvoja bo živela v njem,
Daj, nanj, poslušaj!

Stoj, dom, in sveti nam
in čuvaj naše nade:

Razjasni pot omiki,
objemi nas v veselju
in združi nas v brate.

Dom nam bodi, samo prijeten Dom.

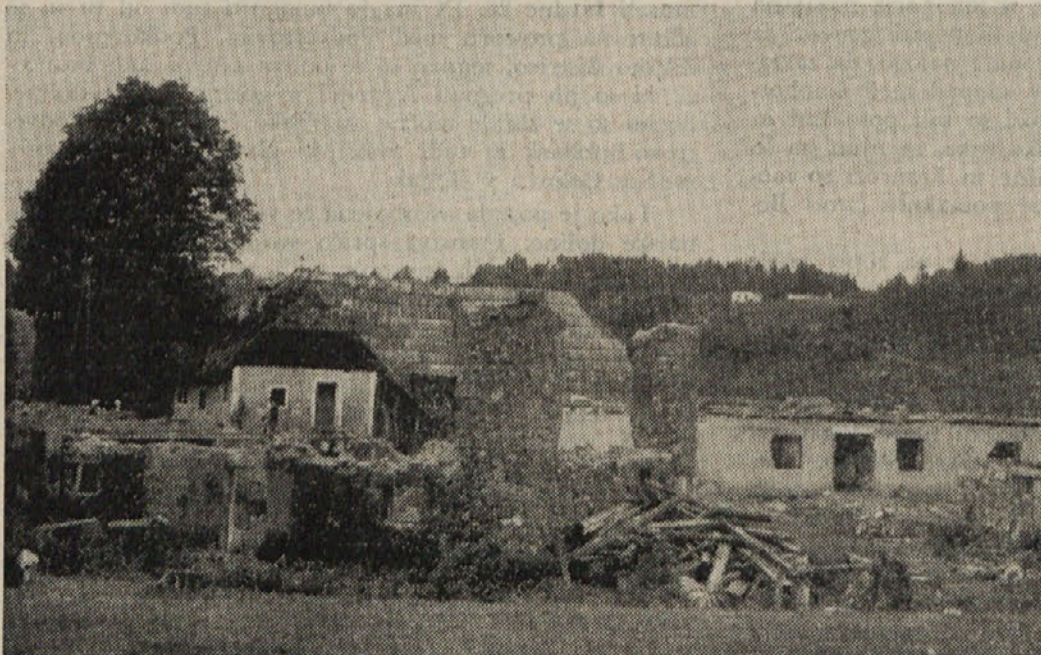
Cerkvico na Brezi bo kmalu zalila voda

bilo prav to nekaj posebnega in zanimivega.

Oltar s kipom sv. Urbana in starinske dragocenosti bodo verjetno prenesli v povečano farno cerkev v Kazazah, da bodo vsaj te starodavne svetinje vezale izseljence z bivšo farno in opominjale njih potomce na nekdanjo cerkev in vas. Do l. 1896 pa je Breza spadala pod šmihelsko farno in tako je kar prav, da je slovo cerkvi sv. Urbana pripravil preč. g. Srienec, ki je šmihelski župnik in žup, upravitelj Kazaz.

Pogled na Brezo je žalosten, kakor bi bila bombardirana. Sedaj sta tam le še dva kmeta: Štefanc in Arih, ki bosta ostala še do jeseni. Potem bo šel Arih v Goselno ves, Štefanc pa v Priblo ves. Ostala dva kmeta Brodnik in Avguština sta se že izselila v okoličico Vovbr, prav tako ostali, ki imajo tam bajte. Vse kar je lesenega in porabnega, prav tako tudi opeko so vzeli s seboj, tako da streh ni več. Drevje je vse posekano, da sedaj tam izgleda, kot v puščavi. Uprava Dravskih elektrarn, ki je vso zemljo odkupila, je dala navoziti najboljšo zemljo na jez, da bo sedaj tam 7 ha rodovitne zemlje in bo lahko lep vrt ali park.

Kar težko smo se ločili od tega kraja: prav sedaj se je narava z milijoni kresnic okoli cerkve okrasila za slovo: pogrebni venec Brezi. Naj vsaj spomini ostanejo in najlepši spomin: veličastna udeležba vernikov ob slovesni sv. maši, poslednji na Brezi.

Prebivalci so zapustili kraj, hiše pa podirajo

Zadnja služba božja v breški cerkvi

(Foto Vinko Zaletel)

Kaj pa socialno vprašanje?

Socialno vprašanje bi mogli imenovati skupnost problemov ali vprašanj, ki se tičejo življenja ljudi v skupnosti. »Socius« je latinska beseda in pomeni tovariša, svojega bližnjega. Socializem bo zato predvsem skrb, kako bi naj živeli skupaj s svojimi tovariši, da bo za nje in za nas prav.

Vemo pa, da je v vsakem skupnem življenju mnogo težav, kajti človek je pač sebičen in se prav rado zgodi, da postane krivičen do svojega soseda. Zato so potrebna jasna določena pravila, ki kažejo, kakšno razmerje mora vladati med ljudmi, da jim bo življenje lepo in dostojno. Ta pravila morajo prepričati vsako izkoriščenjo človeka po človeku in tako ščititi človeku njegovo dostojanstvo in njegove pravice. To dostojanstvo in odgovarjajoče pravice mu je namreč dal sam Stvarnik, ko ga je ustvaril po svoji podobi.

Povsem naravno je zato, da je socialno vprašanje tesno povezano z vero. Saj je tudi krščanstvu osnovna zapoved: Ljubi Boga iz vsega srca in svojega bližnjega kakor samega sebe. Torej zapoved ljubezni, v kateri je že vključena postava pravičnosti, je najpopolnejša rešitev socialnega vprašanja v vseh časih.

Cerkev je že od svoje ustanovitve dalje, ko je oznanjala evangelij ljubezni, vplivala presnavljajoče na človeško družbo. Zgled za to je odprava suženjstva v starem veku. V srednjem veku je dokaz veličastna socialna zgradba stanovskih korporacij, ko so bili različni stanovi v duhu krščanske solidarnosti med seboj povezani in uresničevali evangelij v krščanskem občestvu. Te korporacije so nastale iz živnega verskega duha, s katerim je bil globoko prežet tedanji zapadni svet. Zlasti pa se kaže blagodejen vpliv Cerkev v spremembi, ki ga je žena doživela v svojem družabnem položaju; saj jo je krščanstvo dvignilo na stopnjo enakopravnosti tovarišice njenemu možu.

Vendar pa se te in druge spremembe niso izvršile zaradi tega, ker bi Cerkev mislila, da je njeno poslanstvo pospeševati in voditi družabne reforme. Te preosnovne v družabnem življenju so bile bolj nezačuden in nenameraven sad, ki je izzel sam po sebi kot posledica krščanskega mišljenja in življenja po evangeliju. Bile so sad krščanske ljubezni, ki se je v Cerkvi v vseh časih z največjim poudarkom gojila.

Čas za zavestno krščansko socialno ali družabno delo je dozorel šele, ko so vprašanja družabnega sožitja kot takšnega prodrla v zavest človeštva. A to se ni zgodilo prej, kot pred dobrimi 150 leti, ko je z nastajajočo industrializacijo nastalo socialno vprašanje v današnjem pomenu besede.

Od tedaj pa se Cerkev živo in zavestno zanima za razmere v človeški družbi in tudi dejansko posega s svojim naukom in s prizadevanji cerkvenih ustanov, da čim več doprineše k skorajšnji in najboljši rešitvi v današnjem zamotanem družabno-gospodarskem položaju vseh problemov socialnega življenja. Zato moramo v zadnjih 100 letih govoriti o krščanskem socialnem gibanju.

Pismo Juriju Gagarinu

Francoski »vagabund ljubezni« Raoul Follerau, ki je predsednik »bratov ljubezni«, je napisal že tretje pismo in ga poslal danes najslavnejšemu zemljanu, ruskemu majorju in prvemu letalcu po vsej svetu Juriju Gagarinu. Prvi dve pismi je naslovil na sovjetskega in ameriškega predsednika in ju v njih prosil, da naj vsako leto darujeta za ozdravljenje milijonov gobavih in za iztrebljenje gobavosti vobče samo toliko denarja, kolikor stane eno bombno letalo. Ta vsota bi namreč zadostovala in človeštvo bi bilo tako rešeno te kuge. Tudi Juriju Gagarinu je pisal v tem smislu:

»Vi ste se dvignili 302 km visoko v nebo. Zemlja je krožila in prav tako tudi vi. Nato ste se zopet vrnili na zemljo in Hruščev vas je poljuboval. Vse to sem si moral ogledati v kino-teatru. Imel sem vtis, da ste vi čisto navaden človek, preprosto mož. Prav tako, se mi je zdelo, so tudi vaša žena in vaši sorjaki preprosti ljudje. To me je končno nagnilo, da vam pišem.

Svetovno časopisje je mnogo pisalo o vas. In to upravičeno. Zvedeli smo tudi, da vam je vaša vlada odprla neomejen račun v državni banki. S tem je dala popoln kredit vaši skromnosti in zaupanju. Tako ste postali najbogatejši človek na svetu. Gotovo ste vi tako edini, ki razpolaga z nekontroliranim imetjem, ki je poleg vsega tega še neizčrpno. Posebnost tega je, da ta silna

Mladinski dan na Radišah

Katoliška mladina praznuje svoj praznik vsako leto na nedeljo presv. Trojice. To je že ustaljen praznik, ko se zbere vsa mladina, ki deluje v katoliških organizacijah in tako sodeluje v soglasju s cerkvenim vodstvom za pokristjanjenje vsakdanjega življenja. To je katoliška akcija današnjega časa, h kateri vedno znova kličejo papeži, ko pozivajo k apostolskemu sodelovanju Cerkev tudi laike, predvsem pa mladino.

Za letošnje leto si je mladina izbrala Radišah, kjer se hočejo zbrati iz vseh treh dolin Koroške. Res se je na ta dan zbralo okoli 800 fantov in deklet iz Zilje, Roža in Podjune na »sončnih« Radišah, ki pa žal letos niso bile sončne; saj je neusmiljeno deževalo vse dopoldne. Da pa rešijo svoj časten naziv, se je za popoldansko prireditve vendarle zopet pokazalo sonce in nam tako oplešalo ure bivanja na Radišah.

Mladina moli

Ob 11. uri se je v nabito polni cerkvi na Radišah začela cerkvena slovesnost. Radišah je moral odpasti slovesen vhod organizirane mladine in tudi maša na prostem ob sodelovanju globalniške godbe. Pa tudi v cerkvi, ki je bila tokrat vsekakor premajhna, je slovesnost lepo potekala. Mogočno je odmevala skupna molitev in pesem množice same mladine med sv. mašo, katero je daroval preč. g. Česen. V pridigi pa je govoril preč. g. Gabruč z veliko prepričljivostjo o poslanstvu katoliške mladine v sodobnem življenju. Katoliški fant ali dekle je danes kakor oaza v mlačnem in Bogu odtujenem svetu, zato pa mora biti kakor luč, ki sveti vsem. Da pa bo zmogel toliko teže poslanstva, se mora vztrajno krepčati ob virih milosti in v moči zakramentov in sv. maše. Vsak »ite missa est — poslani ste« je katoliški mladini poziv, da gre v mrzel svet in mu prinese toplino Kristusovega evangelija. Med sveto mašo je mnogo mladine pristopilo k sv. obhajilu.

Tako je katoliška mladina opravila cerkveni del svoje celodnevne proslave Mladinskega dne. Tudi za okusen prigriček — namesto kosila — je bilo poskrbljeno. Radiške kuharice so s pomočjo dekanjskih pomočnic v kratkem času nasitile vso to množico s toplimi klobasami in kruhom. Izza oblakov pa se je prikazovalo sonce, ki je preganjalo temne oblake, kateri kar niso marali pošiljati dežja na zemljo. Zelo prav nam je prišel veliki škedenj, kjer smo se zadrževali v prostem času. Za razvedrilo je skrbela globalniška godba. Režiserji pa so med tem časom pripravljali za-

moč neomejenega bogastva leži v rokah preprostega, lojalnega komunista. Saj ste vi prost, kot ste sami izjavili. Da, gospod Gagarin, sedaj je prišel trenutek, da to tudi dokažete: dajte to bogastvo zopet nazaj ubogim!

Tooliko denarja jim darujte, kolikor so ga uporabili za gradnjo letala, kateremu se morate vi zahvaliti za svojo slavo. K temu pa še dodajte toliko, kolikor so stali aparati, ki so ob poletu delovali v raketi in vam olajšali vaš polet. To je več milijard, ki so izstreljene v vsej svetu, a tukaj na zemlji bi ta denar bil v veliko olajšanje in tolažbo neštetim nesrečnim. Ali so po vašem posrečnem poletu ljudje manj lačni, manj obteženi in izpostavljeni trpljenju? Vem, da boste rekli, da bo ta napredek nekoč v korist celotnemu človeštvu. Nebo. Toda kdaj? Ali boste takrat mrtve obudili k življenju? Vse tiste, ki so v času vaših podvigov v stiski in pomanjkanju umirali? Lakota namreč ne pozna nikakih poskusov, pa tudi smrt ne.

Vi ste, preprosto vzeto, navaden človek. Tudi jaz. Toda midva ne preiskujeva iste gube sveta. Predmet mojega raziskovanja je ta svet. Na njem živimo in za njega nosimo odgovornost. Ali bi mogli vi s svojim silnim bogastvom obiskati ta svet? Potem bi vas prosil za uslugo. Glejte, pred časom sem napisal pismo in ga poslal dvema možema naše zemlje. Eno pismo je bilo na-

silno pozorišče za popoldansko prireditve v farovškem skednju. Le malo pred drugo uro pa se je nebo razjasnilo in »preselili« smo se na pripravljen prostor pred cerkvijo, kjer smo prisostvovali pestremu sporedu izven-cerkvene prireditve, pri kateri je sodelovala mladina iz vseh treh dolin.

Mladina igra in poje

Za slovesno otvoritev je globalniška godba zaigrala papeško himno, nakar nas je pozdravil radiški fant, Tolmajerjev Nužej in z velikim veseljem ugotovil, da se je kljub slabemu vremenu na visokih Radišah zbralo toliko mladine. Tudi radiški pevski zbor nam je v pozdrav prav lepo zapel dve pesmi. Na oder je stopilo dekle iz Podjune, Tončka Brajnik, ki je v ime deklet pozivala mladino k idealom, katere nam kaže Kristus in njegova Cerkev; zato bo katoliška mladina odklanjala ideale, za katere se žene toliko mladih iz posvetnjaškega življenja. S tremi pesmimi je nato nastopila šentjanska mladina, nakar je zopet govoril fant iz Roža Wuzella Hanzelj, ki pa je prav ognjevito prikazoval, kakšen naj bo katoliški fant v zasebnem in javnem življenju, da bo mogel osvajati in pridobivati v svojem okolju mladino za Kristusa. Dober, plemenit in požrtvovalen bo kmalu žel uspehe svojega apostolata. Za njim je vodja delavske mladine Avgust Novak iz Pečnice pozval navzočo mladino, da mora z odprtimi očmi in s čutečim

Dekletom, ki gredo v tujino...

(Dušno pastirstvo na Dunaju in v Gradcu)

K članku z gornjim naslovom v našem listu bi bilo dodati še sledeče o dušnopastirski službi Slovencev na Dunaju. Saj je znano, da je tudi danes v tem avstrijskem glavnem mestu mnogo Slovencev bodi iz Koroške bodi kot begunci iz Slovenije.

Kakor piše Alfred Missong v svojem »Heiliges Wien«, leta 1933 izdanem vodiču po dunajskih cerkvah in kapelah, je bila od leta 1912 naprej v cerkvi sv. Križa — zum hl. Kreuz — Mariahilfer Strasse 24 slovenska služba božja.

Danes seveda na Dunaju ni posebne slovenske službe božje (saj je še v Beljaku ni,

slovljeno na nekega hrabrega generala, ki živi v pokouju, drugo pa na onega gospoda, ki vas je tako pristržno poljubljal. Njima sem pisal: »Darujte mi en zrakoplov, ki nosi bombe. Ugotovil sem namreč, da stane tak bombnik pet milijard starih francoskih frankov. Pa sem izračunal, da bi bilo mogoče vse gobavce našega časa oskrbeti in ozdraviti z denarjem, ki je potreben za zgradbo dveh takih letal...«

Že vidim, da se posmehujete... Dva zrakoplova v stoletju raket? To je vendar smešno. Da, gospod Gagarin, in vendar bi bilo dovolj, da gobavost, ki s svojimi strašnimi posledicami že tisočletja tepe človeštvo, uničimo. 15 milijonov ljudi je okuženih po gobavosti in trpijo ter v gnilobi umirajo, ko bi se vendar mogli rešiti! Nikar ne mislite, da bi vam moglo to zmanjšati vašo slavo v luči vsej svetu? In ko sem videl, kako vas je Hruščev ganjen in pristržno objemal, sem mislil sam pri sebi: »Ako bo gospod Gagarin pristal na vsebino mojega pisma in ga predal Hruščevu, potem ga bo Hruščev gotovo tudi prečital. In gre mi le za to. Nisem vam hotel prej pisati, da bi vam ne kalil slave, sreče in veselja. Danes pa, ko ste spet v krogu svoje družine, torej med navadnimi ljudmi, boste gotovo imeli toliko časa, da prečitate moje pismo in o njem premišlujete. Zase sem prepričan, da je življenje enega človeka mnogo več vredno kot vsi uspehi tehnike. Mi nadalje tudi verujemo v človeka in njegovo ljubezen, ki edina prinaša svobodo. Mi se še naprej borimo, vsak dan in z vsimi močmi za to, da bo na tej nizki zemlji manj socialne krivice, manj trpljenja in bolečin. To je naš način — krščanski način, — da dosežemo nebo.«

Raoul Follerau

srcem zasledovati dogajanja med novimi narodi, kjer se odloča usoda bodočnosti in krščanstva. Priporočal je zato tudi važno zbirko za »Karemo« — afriško vas, v kateri se vzgajajo bodoči voditelji afriške katoliške mladine. Dekleta so med prireditvijo z uspehom izvedle napovedano zbirko.

»Čudo kresne noči«

Osrednja točka izven-cerkvene prireditve mladinskega dne je bila zborna igra Jožeta Vombergerja: »Čudo kresne noči«, katero so igrala skupine iz Podjune. Fantje iz Globasnice so igro v glavnih vlogah lepo vodili in nam prikazali zapeljivost in prevaro posvetnega bogastva, ki je danes največja in najnevarnejša bolezen družbenega življenja; to je strupeni praktični materializem, ki vedno bolj okužuje tudi naše podeželje. Vmes so ob izkopenem zakladu in ob veselih zvokih harmonike zarajala dekleta iz Roža in Zilje, parkrat je pa zadenela tudi skupna pesem.

Tudi celovška dekleta so nam še zarajala, pliberška skupina pa nas je s svojo »ljudsko zabavo« zabavala in nam tako pripravila še nekaj »dobre volje«. Za zaključek pa se je oder napolnil z zastavami in vsa mladina je zapela ob zvokih godbe slovesno: »Zavihrala je zastava naša...«

Čeprav je bila ura že kar pozna, smo še opravili kratko pobožnost v cerkvi. V skupni pesmi »Moja duša poveljuje Gospoda...« in v slovesnih »Vzklikih« smo prosili Boga in Marijo za varstvo nad Cerkvijo, papežem, škofom in vso katoliško mladino. Za sklep so nam radiški g. župnik podelili z Najsvetejšim blagoslov, nakar je še zadonela: »Povsod Boga...«

Tudi oblaki so se razkadili in »sončne Radišhe« so zares postale sončne. Pa tudi v srcih mladine je ob tem mladinskem slavlju še lepše zasijalo sonce Kristusove resnice in ljubezni.

v Celovcu pa se morajo Slovenci potikati tu in tam, odkar jim je bila pred leti odvzeta semeniška cerkev. Vendar pa deluje tudi danes na Dunaju več slovenskih duhovnikov. Tako imajo dunajski Slovenci priliko za sv. spoved oz. duhovno vodstvo v maternem jeziku v I. okraju, kjer je na razpolago č. g. Mirko Čović, stanujoč na Franziskanerplatz 4. Na Dunaju deluje tudi č. g. gospod Ivan Tomažič, doma iz Primorske, v XIV. okraju in stanuje v Hütteldorfer Strasse 188.

O slovenski božji službi v Gradcu je svoj čas »Kronika« večkrat poročala. Kako je trenutno urejeno to vprašanje v Gradcu, kjer je mnogo štajercov-beguncev oz. izgnancev, že dolgo nismo brali nobenega poročila. Kot izseljenski duhovnik deluje tam že vsa povojna leta č. g. Hafner Jancz in stanuje v Teodor-Körner-Strasse 111. — V Eggenbergu pri Gradcu pa stanuje tudi slovenski duhovnik iz Primorske č. g. Pelan Jože.

Iz filmskega sveta

GARY COOPER UMRL KOT KATOLIČAN

Že dolgo niso časopisi toliko pisali o smrti kekega filmskega igralca, kakor se je to zgodilo ob smrti slavnega igralca Gary Cooperja. Eden vzrokov bo tudi v tem, ker je bil ta filmski zvezdnik eden redkih, ki je v življenju in ob smrti krščanska načela javno izpovedoval. Zavratna bolezen ga je položila na bolniško posteljo in tedaj je poskrbel, da je po duhovniku msgr. Sullivanu uredil svoje račune z Bogom. Še dan pred smrtjo mu je isti duhovnik podelil sv. maziljenje in sveto popotnico. Prav tako je bil duhovnik tudi pri njegovi smrti.

Njegovo trpljenje je bilo tako silno, da je v nekaj mesecih postal živ okostnjak. Ko so mu pred smrtjo hoteli dati še injekcijo, po kateri bi izgubil zavest, jo je odklonil, rekoč, da hoče umreti pri polni zavesti.

Gary Cooper je bil rojen pred 60 leti; njegovi starši so bili anglikanske vere. Za verska vprašanja se je mnogo zanimal in je bil tudi dvakrat v avdienci pri papežu Piju XII. Leta 1959 pa je prestopil v katoliško Cerkev in sprejel tako vero svoje žene in hčerke. Postal je dober in prepričan katoličan, ki je znal živeti, trpeti in umreti v luči žive vere.

Nega nasadov krompirja in žita

Za zatiranje plevela na njivi s krompirjem in istočasno za gnojenje lahko uporabljamo apneni dušik. Taki ukrepi so se posebno dobro izkazali na močvirnatih zemljiščih. S posipanjem apnenega dušika pa je treba precej dolgo čakati, toda ne predolgo, ker sicer upijo že klice, ki so pognale; tak slučaj bi n. pr. bil če bi apneni dušik posipali relativno pozno na površje že izsušenih tal in dežuje ob nadaljni rasti krompirja.

Na žitnih poljih se sedaj naše delo osredotoči na zatiranje plevela. Vitaminske preparate lahko po ozelenitvi pa do delanja klasov brez vsake škode za žito razpršujemo ali škropimo po žitni njivi. Najbolj občutljiva za preobilne količine teh preparatov sta oves in jari ječmen. Kako vpliva preparat MCPP na rž, še ni popolnoma jasno; rž poganja krajše bilke, zato je bolje, da MCPP preparata zaenkrat pri zatiranju plevela na njivi s ržo ne uporabljate.

Kurja črevesca, repinec, jetičnik, volčji zob in razne vrste ščavnice so do doslej znanih vitaminskih preparatov le malo občutljivi. Če je njiva zapleveljena po večini z navedenimi pleveli, priporočamo uporabo sredstva MCPP.

Pri koruzi je treba še vedno paziti, da ostane gornja, mehka plast zemlje (rahljica) odprta. Za to je posebno primerno plevalno česalo z dolgimi roglji navzdol. Naj-

Nekaj gospodinjskih nasvetov

● Gumijeve termoforje (grelce) spravljamo oziroma obešamo z odprtino navzdol, in sicer odmašene. Če jih spravljamo drugače, postane gumi krhek in termofor ni več uporaben, ker propušča vodo.

● Pleteno, dlakasto jopico običajno operemo v mlačni milnici, jo dobro izperemo, položimo na suhe krpe in zavijemo, zato da krpe popijejo vodo, nato ležečo posušimo, nato jo stolčemo z gladko paličico, tako da se dlake dvignejo in jopica je kot nova.

● V sredini izrabljeno rjuho prerežemo po niti, po dolgem in sešijemo krajne robove z vejastim vbodom. Stranske robove običajno zarobimo. Tudi rjuhi podaljšamo na ta način življenje.

● Mokrih čevljev ne sušimo ne na soncu in ne pri peči. Mokre nagatimo s časopisnim papirjem, ker ta popije vlago. Ko so pa na pol suhi, odstranimo papir in jih nategnemo na kopito. Položimo jih postrani, da se podplati ne dotikajo tal in tako posušimo na zraku.

● Nepremočljive usnjene podplate na čevljih dobimo, če suhe tolikokrat premažemo z lanenim oljem, da ga usnje ne vpija več.

Kozmetika oči

Že stari narodi so poznali pomen lepih, izrazitih oči. Da bi jih napravili izrazitejše, so občrtavali veke in obrvi s temno barvo. Izrazitost oči je namreč večja, če je kontrast med mlečno-belo beločnico, med šarenico in zenico, med trepalnicami in obrvmi ter med okolno kožo večji. Ker so potemneli tudi robove vek, so napravili oči navidez večje.

Sijaj oči je lepši, če je oko vlažno, če je roženica velika in če je zenica široka. Zvečer so oči sijajnejše, ker je zenica širša. Zenico so si umetno širile nekatere lepoticice s vkapanjem strupa tropina v oči. Ker je to škodljivo vidu, je tako lepoticenje neumestno in neumno. Lepota je v zdravju. Smemo pa podčrtati in napraviti izrazitejše in vidnejše tisto, kar je že po naravi lepo, seveda ne na škodo svojega zdravja.

Lepe oči so zelo važne za izraz obraza. Ne opazimo pa samo oči, temveč tudi njihovo okolico, veke, trepalnice in obrvi.

KMETIJE, POZORI!

Šivalne stroje znamke Rast & Gasser, Jax, Gritzner, Necchi (izg. Neki) in Anker, pralne stroje, peči in štedilnike — naročite najceneje pri domačem podjetju

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Zaloga raznih strojev, vozil, radioaparatorov, šivalnih strojev, kakor vseh električnih predmetov.

Plačilne olajšave! Zahtevajte cenike! Naročene stroje dostavimo na dom.

bolje je česati njivo v popoldanskih urah. Paziti je treba, da ne poškodujemo korenin. Nožički smejo biti najmanj 5 cm oddaljeni od rastlin. Če je koruza visoka že nad en meter, to česanje opustimo. Plevel uničujemo na njivah s koruzo v prvi vrsti z mehaničnimi sredstvi. Kemične preparate uporabljamo le, če je to neobhodno potrebno.

Činčilino krzno

Že v davnih časih so v južnoameriških Andih odkrili majhnega glodalca, o katerem danes sanja marsikatera žena. Po tamkajšnjem indijanskem plemenu Činčas je dobil tudi ime.

Domačini so hitro ugotovili, da je njegov kožuh izredno topel in hkrati trpežen. Že stari Inki so nosili obleke iz činčilinega kožuha ob svečanih priložnostih, španski od-

krivalci pa so jih pripeljali v domovino, odkoder so se kmalu razširili po vseh evropskih dvorih.

Zalezovanje činčil se je tako razmahnilo, da so že leta 1894 opazili, kako dragocena živalca izumira. Nič čudnega, saj so iste ga leta izvozili samo iz Čila nad 400 tisoč činčilinih kož.

Činčilino krzno je nadvse mehko, nič težje kot debelejša svila. Vsaka dlaka se razcepi v kakih petdeset dlačic, kar je edinstven primer. Krzno je svetlorjavno in izredno trpežno.

Za izdelavo dragega plašča potrebujemo okrog 300 kožic. Končni račun znaša do 320 tisoč šilingov. Vključno fantastični ceni pa povpraševanje po činčilinem krznu neprestano raste. Zaradi tega so začeli činčile rediti v ujetništvu.

Stroški za njihovo rejo so veliki. Par stane okrog 8 tisoč šilingov. Evropski rejci upajo, da bodo v petih letih vzgojili vsaj dva milijona parov. Brez tega se industrija teh dragocenih plaščev ne bo mogla razmahniti.

Brinje

Morda še ne veste, da je naše brinje zanimiva rastlina? Brin doseže lahko v ugodni zemlji višino več metrov.

Že zaradi svojega ovetja in sadu je brin zanimiv. Razvija namreč moške, oprušujoče cvetove na eni rastlini, ženske, ki dajejo sad, pa na drugi. Je torej dvodomna rastlina. Če je veter prenesel cvetni prah na ženski cvet, se skrivajo cvetni lističi ženskega brina v jagodo, ki je v prvem letu zelena, v drugem po modra in nato črna.

Brinove jagode so posebna slaščica za ptico brinovko, posebno vrsto drozga, ki ima veliko zaslug za širjenje tega grma.

Mladi poganjki kot tudi jagode brinja imajo močan, smolnat duh in okus, ki je dobro znan nam kuharicam. Brinove jagode so pa tudi priljubljen lek v ljudski medicini. Župnik Kneipp priporoča brinove jagode za zdravljenje jetrnih in ledvičnih bolezni. Bolnik naj prvi dan použije

Prijeten dom

Nekaj o tapetah

V jeseni in zimi ponavadi gospodinje sanjamo, kako bi spomladi olepšale dom in ga čim prijetejše uredile.

Pri pomladanskem čiščenju opazimo razpoke v zidu, ali pa potemljen kot, v katerem je stala čez zimo peč in nas grela. Take stvari nam pripravijo do tega, da se odločimo za neprijetno delo, in sicer, da pokličemo slikarja v hišo.

Pomislimo malo, če ne bi kazalo stene tapecirati. Lepšati stene ni nobena sodobna navada, saj so že v kamenu dobi krasili ste-

ne v duplinah z raznimi risbami. V kasnejši okras stanovanja pa spada beljenje in slikanje ter na roke tkane preproge, kar smo posneli po orientalcih. Iz renesanse pa so nam ostali umetniško izdelani goblini. Papirne tapete poznamo iz dobe rokokoa, torej iz sredine 18. stoletja. Danes se je izdelovanje tapet seveda zelo pocenilo in tisk je tudi mnogo trpežnejši.

Tapecirano stanovanje ima raznovrstne prednosti. Tako samo prvo tapeciranje povzroči večjo umazanijo v stanovanju, ostala pa grede brez te neprijetnosti.

Tapecirane stene se težje pokvarijo, če pa se, jih lahko popravimo z vlogo novega kosa tapete.

Tapete so trikrat trpežnejše od slikanja. Očistimo jih lahko s kruhom enkrat do dvakrat. Novejše tapete pa lahko operemo z vodo in milom. Ker tako dolgo trajajo, so tudi cenejše od slikanja.

Tapecirani prostori so toplejši, ker tapeta zadrži hlad. Nova stanovanja lahko tapeciramo, ko se zidovi dobro posuše. Tapete dobimo v raznih barvah in vzorcih. Z njimi lahko tudi prostore navidezno povečamo ali zmanjšamo.

Znano je, da osojne prostore tapeciramo s toplimi, svetlimi barvami, na primer rumeni toni so gorki in veselo vplivajo na razpoloženje. Zeleni toni odpočijejo pogled. Med nežne tone spadata svetlomodra in rožnata barva. Odsvetujemo pa močno rdečo barvo. Tudi bela je zelo občutljiva in jo rabimo le na manjših ploskvah.

Velik prostor navidezno zmanjšamo s temnim stropom. V malih prostorih opustimo velike vzorce, ker ti pomanjšajo videz prostora. Za moderno pohištvo izberemo mirne stenske barve.

Trenutno velja pravilo, da barvamo prostore s krepkimi barvami in sicer je vsaka stena druge barve. Tako barvanje pa je tvegano in ga svetujemo samo v primeru, če tapete pogosto menjavamo.

ROČNA URA ZA SLEPCE

Švicarska tovarna je začela izdelovati posebne ročne ure za slepe. Če hoče slepec videti, koliko je ura, dvigne steklen pokrov s številčnice in otipa s prsti veliki in mali kazalec in izbočene številke za uro in tako po njihovem položaju točno razbere, koliko je ura. Na tej uri za slepe je najmanjša razdelitev pet minut.

Šoferski kotichek

To in ono o parkiranju

Oglejmo si danes nekaj možnosti in načinov, ki nam lahko olajšajo parkiranje!

Prvo pravilo je, da se zvesto ravnate po tozadevnih pravilih, ki uravnavajo postajanje in parkiranje. Takoj v začetku naj vas opozorimo na zmotno mnenje, češ da se v slučaju neupoštevanja določil in zakonitih odredb ni treba bati drugega kot globe. Zapomnite si, da vas lahko brez nadaljnega obtožbo kaznivega dejanja, če se je zaradi vozila, ki ste ga napačno parkirali, zgodila nesreča in je bila pri tej neka oseba poškodovana.

Drugo, kar je treba pri parkiranju vedno upoštevati, je pa to, da sme vsak zavzeti za parkiranje le tisti prostor, ki od govarja njegovemu vozilu. Z drugimi besedami povedano se to pravi, da mora oni, ki ima majhen voz, parkirati na takem prostoru, na katerem velik avtomobil ne bi mogel. To je kajpada samo po sebi že zadeva olike in tovarištva.

Tretje pravilo, ki se ga pa drži le malo ljudi, se nanaša na parkiranje vzporedno s pločnikom. Morda ste že sami doživeli, da se je medtem ko ste vi le za trenutek zapustili svoj avtomobil, postavil drug tik predenj in vam na ta način vzel vsako možnost, da bi odpeljali z mesta. Tako ravnanje je netovariško in priča o brezobzirnosti, podobno kot če se postavimo tik ob kako drugo vozilo, da se pri tem ne dajo zaradi tega odpreti vrata.

Četrto pravilo o parkiranju se nanaša na pravilno uvrščanje. To seveda ni enostavna stvar. Ustaviti se je treba tik poleg prednjega vozila, zavrteti nato volan na desno in počasi zapeljati nazaj v prazen prostor. Ko je sprednji odbijač našega vozila na isti višini z zadnjim odbijačem prednjega vozila, obrnemo volan čisto na levo in se pomikamo nazaj do pločnika, obrnemo volan spet na desno in se pomaknemo košček naprej, da je naše vozilo spredaj in zadaj blizu pločnika. Nikdar pa seveda ne smemo parkirati po posluhu. Večina v Evropi izdelanih avtomobilov ima odbijače nameščene v različnih višinah od tal. Lahko se torej pripeti, da odbijač našega voza ne bo zadel odbijača drugega voza, ampak njegovo karoserijo in jo poškodoval. Če se komu kaj takega vkljub vsej pazljivosti le pripeti, potem je treba biti tako pošten in obvestiti lastnika poškodovanega avtomobila o smoli, ki ste jo imeli. Le na ta način bo mogel on potem od vaše zavarovalnice zahtevati odškodnino. Ta lepa poteza vas ne bo stala več kot trenutek in pa košček papirja, na katerega napišete svoje ime in naslov ter sporočilo svoji zavarovalnici.

Tudi o parkiranju na cestah, ki visijo navzdol, je treba vedeti tozadevna pravila. Ne zadostuje namreč, da samo vključite prestavo in pritegnete ročno zavoro. Obrniti morate tudi kolesa proti desnemu robu ceste, da bo voz, če bi iz kakršnega koli vzroka pričel drseti, zavozil v breg.

Pa še nekaj si zapomnite! Če boste kdaj šli spet peč in videli, da se kak vozač krčevito prizadeva zavoziti v prostor, kjer bi mogel parkirati svoj avtomobil, si vzemite toliko časa, da mu pri tem pomagate. Z obema rokama mu pokažite, koliko ima še prostora do drugega voza. Hvaležen vam bo in vi sami boste imeli zavest, da ste storili tovariško dejanje.

NEKAJ DROBNIH iz ženskega sveta

Na Portugalskem imajo politično volilno pravico le tiste žene, ki imajo svoj poseben poklic in opravljajo kako častno funkcijo, in žene, ki imajo lastno posestvo.

Žene imajo politično volilno pravico v 71 deželah, vendar imajo le v 27 dezelah možnost, da lahko tudi nje same izvolijo in s tem prevzamejo enako politično odgovornost kot moški.

V Indiji in Pakistanu so pozvala ženska združenja javnost, naj se odpove inozemskemu luksuzu in obleki in s tem prihrani domovini dragocene devize, ki jih je treba plačati za uvoz tega blaga. Kozmetična sredstva, parfumi in ustni črtniki naj izginejo in ljudje naj se oblačijo spet v doma tkana oblačila. Zaradi pomanjkanja kupcev so zaprli že več kozmetičnih trgovin.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Emilijan Cevc:

Kropilček

(Iz zbirke »Preproste stvari«)

Najponižnejša, najnezatnejša stvar v hiši je kropilček. Oko ga komaj zapazi, toda srce ga najde ob sleherni uri, celo v največji temi, zakaj slutiti ga.

Visi na ozkem pasu stene med vrati in omaro, majhen in neboljen, s svojim belozlatim angelčkom, ki drži v rokah za otroško pest veliko školjko. Ves dan visi v tem olivnem somraku, tih in osamljen kakor molitev pozabljenе duše. Pa bi vendarle pogrešili nekaj velikega, če bi ga ne bilo.

V njem je voda. Voda iz naših studencev, iz nedrij gora, ki se je svetla in lepa zablješčala v mrzli dan svetih Treh kraljev, ko jo je cerkovnik zajel in napolnil z njo veliko kad za cerkvenimi vrati. Sol jo je požlahnila in duhovnikov blagoslov jo je očistil preklestva:

»... tebe, Gospod, ki sovražne krivice mogočno streš, trepetaje in ponižno prosimo in rotimo: Ozri se milostno na to svojo tvar soli in vode, poveličaj jo blagodejno in posveti z roso svoje dobrote; da se povsod, kjer bodo z njo kropili, na klicanje tvojega svetega imena odvrne vsaka sovražnost nečistega duha in daleč prežene strah pred strupeno kačo...«

Vsi naši vodnjaki in studenci in štirinajstvirni vreci reke so posvečeni v tej vodi.

Ko sem bil še majhen, me je oče vsak večer pokrižal, ko sem legel spat – še ču- tim hlad njegovih, v blagoslovljeno vodo pomočenih prstov na čelu. In vsakokrat, ko sem odhajal od doma ali ko sem se vračal, me je pokrižal... Tako lepe so bile takrat njegove oči. Tedaj sem z vsem otroškim srcem veroval v božjo milost in voda v kropilčku mi je bila sveta.

Nekoč, ko sem bil še zelo majhen in dober, sva šla z očetom skozi gozd. Prejšnji dan je deževalo. V rebri, tik pod potjo, je rasel star, belkast gaber, ki se je bil že ves nagnil od dolgega življenja. Tam, kjer mu je bil pred davnim časom vihar odlomil vejo, se je v deblu napravila votlina. Ta je bila tisti dan polna vode. Bel metuljček je z razprostrtimi krili plaval v njej kakor nežen cvet.

Oče je pokazal s prstom nanjo: »Vidiš, tudi živali imajo svoje kropilčke. ki jih sam Bog naliva in blagoslavlja...« mi je rekel.

Kako lepo je bilo verjeti njegovi besedi! Vso noč sem sanjal, kako prihajajo zajci in verveice in srne in ptiči ter pomakajo noge in peruti v vodu, ki se je nabrala v votlinici trhlelega gabra, ter si križajo lepe glave. Zdelo se mi je, da mora biti tako, in se nisem prav nič čudil.

Potem pa je prišel čas, ko sem se zdel sam sebi prenapoljen z modrostjo tega

sveta in nikakor nisem mogel – ali pa hotel? – razumeti, kako naj bi preprost križ izpremenil navadno vodo v studenec milosti. Tedaj je kropilček izgubil zame vso lepoto in mik. Umrl je. Le na sveti večer, ko se je v meni spet prebudila borna trohica otroštva, sem še zaslutil skrivnost blagoslovljene vode. In oče je bil žalosten, ker ni mojih prstov več omočila voda blagoslova in zaznamenovala mojega čela z znamenjem križa. Nekaj mrtvega mi je ležalo v srcu, težko in brezupno kakor strupena goba.

O, milost, zastoj podarjena!
Zdaj spet občutim vse veličastje večerne-

Vladimir Poljanov:

Denar

Po mnogih letih je zopet stopal po domači zemlji.

Pot se je vila med njivami. Žita so se pripogibala vsa rumena. Ko tople roke, ki bi rade objemale, se je bočilo nebo od enega konca do drugega.

S holma je videl svojo domačo vas. S čepico lje pomahal in stopil proti prvi hiši. Njive so nihale za njim, šumele so nekaj, pesem je bilo slišati in vsega je zmanjkalo.

Njegova poročena sestra je hodila po dvorišču.

»Nevesta!« jo pokliče.
Tik ograje obstane, spusti torbo in pomaha s čepico. Žena dvigne glavo.

»Pojdi no, nevesta sem bila pred petnajstimi leti.«

On se smeje.
»Točno toliko. Takrat sem odšel na tuj, služil denar.«

Žena ga jezno pogleda. Usta odpre, da bi nekaj rekla, pa onemi. Ozre se na popotnega.

»Kaj me ne poznaš?« vpraša on.
Ograjo preskoči. Približa se ji s stegnjenimi rokami.

»Ti, Cveta!
»Tinko!« krikuje žena in se mu vrže v objem.

On se je smejal. Božal je svojo lastno sestro.

»Tinko, da! Niste me pričakovali. Delate se, ko da me ne poznate...«

Ona je jokala.
»Prav res te nisem poznala. Kar tako sem hotela mimo, če se ne bi bil oglasil.«

Sedla sta na hišni prag. Povedal ji je, kje je bil. Dosti denarja je prislužil. Tu ga ima, v torbici. Samo zlato. Ona je jecljala, jokala, ga gledala.

Dan se je nagibal. Zrak se je zbistril, posinel, zjasnilo se je. Takrat je on odšel.

»Domov grem. Kako je starima dvema?«
»Pojdi!« mu reče ona. »Jaz bom prišla

ga in jutranjega blagoslova, vso težo in tolažbo globoke vere, v kateri pomakajo naši ljudje razbolele prste v kropilček za vrati – resni so tedaj in njih oči iščejo pot od zemlje do Boga.

Ne vem, kaj naj bi še povedal o kropilčku! Resnično ne vem. Bog mi še ni naklonil srca svetega Frančiška, da bi mogel spoznati vso skrivnost te božje skledice, ki nam iz nje nataka svojo milost.

Toda veliko spoštovanje občutim pred čeli ljudi, na katerih se nikdar ne posuši blagoslov posvečene vode in se jim jutro in večer vedno začenja v somračnem kotu za vrati, kjer belozlat angelček pestuje školjko s sveto vodo.

O, kropilček, sladki janež naših domov! – Res, prav tak si kakor janež, ki ga mati zamesi med kruh, da budi okusu vesela izmenadenja! – Posodica olja naših duš – daj nam svoj blagoslov!

J. HAUPTMAN:

ČAŠA ŽIVLJENJA

Čas orje brazde –
v stoletje poletov!
Lomi z umno roko
k svoji hiši stezol!

Življenje?
Kako skrivnostno nam čašo
podajaš...

V njej se iskre:
solze in smehljaj.
Dva obraza –
huč in senca,
sreča in gorje
so življenja ceste – sestre!

Darovi in žrtve –
zmaga in poraz
se v čaši usode preliva,
po kapljicah
ali nasilnih valovih
si poti – v domove utira!

Človek!
Ne kali s strupom sovražstva
ali fanatizmom svojega duha –
ČAŠO – SOČLOVEKA!

»Mama,« se prikloni, da bi jo poklical, pa zadušiti glas.

Počakaj! Ni treba. Naj ga sama spoznata.
»Poglej,« se zasliši stari glas, »človek te kliče.«

Stari nekaj zamrmra.
Tinko stopi na dvorišče.

»Za prenočišče vprašujem, mamka, Bi bilo mogoče? Da, dober večer!«

»Dober večer, sinko! Bo. Ko ste popotni...«

»Popotni sem, mamka, pa denar imam s seboj. Ga vidiš?«

Privzdignil je bisago in se zasmel. Gor do starih dveh stopi, roko jima poda. Stari toliko, da je segel vanjo. Nobene ni rekel. Samo na bisago popotnega se je skrivaj ozrl, znil in pljunil.

Starka pokaže sobo. Že nočilo se je. Imela je sobo za tujega človeka. Včasih je v hiši bilo več ljudi. Pripovedovala je o tem, o onem. Tinko se je delal, ko da ničesar ne ve.

Léze, bisago z denarjem in čevlje pusti pa zunaj pred sobnimi vrati.

Stara odide v drugo sobo. Prižge petrolejko, pokliče:

»Hej, tatek, kaj se ne boš spravil spat?«
Stari je še vedno sedel v veži. Gledal je nekam daleč čez plot. Bila je že črna noč.

Glas stare ga je ko prebudil. Molče vstane, gre okrog dvorišča in stopi v hišo.

Ko je stopal mimo gostove sobe, je z no- (Dalje na 8. strani)

Visoška kronika

Dr. Ivan Tavčar

Našim dekletom je bilo to všeč. V kupu, ki se je nabral okrog mene, so sedele hčere imovitih kmetov s pogorja ter si pomenljivo pripovedovale, da Marks ni hlapec, temveč da je sin premožnega kmeta iz Davč. Vse je kazalo, da se Marksu odpira pot do kmetijskih hčer, ki se v naših časih ne smejo močiti pri hlapcih.

Ali Marks se za te ženske ni zmenil; pozabil je še celo na ono, ki si jo je bil izbral že na domu v Davčah. Ali tembolj je silil v Agato. Veliko ji je govoril, ona pa mu ni odgovarjale, še smejala se ni, kar rade delajo plesalke, in to na vsako plesavčovo nespametno besedo. Plesala sta mirneje. Nekaj sta tleskala z rokama in hodila drug okrog drugega, kakor da bi ne mogla dočakati, da prideta zopet skupaj. Navsezadnje se Marks ni mogel več krotiti. Prijel jo je okrog pasu, jo dvignil visoko nad svojo glavo ter se zavrtel z njo, da so Agatina bela krila kar šumela. Hipoma jo je spustil k sebi, jo objel ter se z bradatim svojim obrazom smukal okrog nje, da me je napolnila kar najhujša jeza.

»Moja si,« je kričal kakor obseden, »moja in nikogar drugega!« Okrog sebe je gledal kakor bik na paši. »Pa mi jo vzemi kdo, če se upate!« je še pristavil in meril

s pogledom Jurija in tovariše. Tudi mene je meril s tem pogledom, da je – najsi sem bil desetkrat gospodar – zakipela kri v mojem telesu.

Pa Agata ni bila zadovoljna s tako snubitvijo. Upirala se je, in ker je le ni mehal stiskati k sebi, smo videli, da je dvignila svojo roko in da je začela škrikati z njo po njegovem kosmatem obrazu, da je tleskalo.

»Pusti!« je govorila ostro, »pusti me – kdo te mara, grdooba grda!«

Ta udarec je vzel Marksu vso moč, ker izgubi mlad človek vsako ime, če ga je tepla ženska. Spustil je Agato in kakor izgubljena ovca obtičal sredi hiše. Obdajala sta ga smeh in grohot, kar ga je zapeljalo, da je storil nekaj, kar je bilo v takem trenutku najnespametnejše: siknil je grdo besedo, ki je veljala vsem in ki je torej vse razdražila.

Prvi je bil Jurij v njem, potem ga je obsula cela drhal, ki je zavoljo njegove ošabnosti kuhala jezo oni večer. Branil se je, kolikor se je mogel, pa so ga imeli v hišo na tleh; topli so ga in ga suvali s težko okovanimi čevlji. Ubili bi ga bili, da nisva prihitala z Debeljakom ter razmetala vseh, kar jih je viselo na njem, prav tako kakor čebele, če padejo na potnega konja.

Ko se je s težavo vzdigoval, je ječal in stokal. Marksa Wulffinga je bilo groza pogledati: na glavi lasje šopoma izpuljeni, obleka raztrgana; ko je počasi zlezal na no-

ge, se je pokazalo, da je na eni nogi krevljal; po obrazu in po rokah pa je silila na dan kri v debelih kapljah. Vzlic temu se je odkrivalo na tem obrazu toliko jeze in toliko divjega sovražstva, da sem kaj takega videl pozneje samo še pri Turkih, kadar smo ujete v vrste postavljali in sekali glavel
»Ste me,« je tarnal, »ker vas je bilo preveč! Kakor mrvlje ste se usuli na enega! Najbolj pa me peče, da me je tepla ženska – ženska, ki je od naših ljudi! Da bi vas vse hudič vzell«

S to željo, ki mu je gotovo prihajala iz srca, je odkreval.

Tako se je razdrla preja pri Debeljakovih nekaj časa po Svečnici v letu 1695.

Drugo jutro je bil Marks Wulffing izginil. Noč ga je pobrala, in še svojega plačila ni zahteval.

Prišla je spomlad in pozabili smo kaj hitro na Jeremijevega sina. Na polju se je delalo, prav pridni smo bili in časa nismo imeli, da bi mislili na kaj drugega. Tudi Agata je bila pri vsakem delu vesele in dobre volje, da smo jo gospodu in družini vsak dan še rajši imeli. Med njo in Jurijem nisem opazil ničesar, ker sem vedel naprej, da si bo fant take in enake muhe iztrebil iz glave.

Bilo je okrog Binčkosti in prav lepo je sijalo sonce. Stal sem pred hišo in ko sem pogledal proti Debeljakovi brvi, sta stopala po nji dva loška birača, vsak z dolgo sulico na rami. Pred njima je korakal graj-

ski ječar Mihól Schwaiffstrigkh. Prav gotovo se nisem motil: nihče drug ni mogel to biti kakor Schwaiffstrigkh, ker je nosil na hrbtu veliko bisago, katere ni nikdar puščal doma, kadar je nosil pečate po dolini. Napadla me je nemirna slutnja, da prihajajo ti trije k nam in da ne prinašajo nič dobrega s sabo.

V veži sta odložila hlapca svoji sulici; ter ju prislonila k steni. Schwaiffstrigkh pa je veselo izpregovoril:

»Jesti nam boš dal, Izidor. Smo res lačni! – Ta „Flékte“ nas je na vse jutro spodil iz postelje, da smo morali odriniti, ne da bi bili kaj zaužili.«

Hlapca sta molčala. Čudno pa se mi je videlo, kako sta ta dva človeka upirala oči v našo Agato, prav ko da bi se bala, da bi jima kam ne odrčala.

Če je vmes birač, tedaj ni veselja v kmečkimi družbi. Zatorej se je med jedjo le malo govorilo. Pač sem vprašal Mihóla po loških novicah. Malo se je zamislil, potem pa počasi odgovoril:

»Najboljša novica je, da pride čez teden dni novi naš gospod škof, Joannes Franciscus, ki je ravnokar prevzel vlado. Pregledati hoče svoja loška posestva, in glavarju bi kar privoščil, da bi ne bilo vse v redu. Pa kako hoče biti vse v redu, ko vem, da spravlja ta hudič v svojo malho, kar le more!«

(Dalje prihodnjič)

